

bijlage

Bijlage 1 bij Kamerbrief plan van aanpak
sociale advocatuur

Bijlage nummer 1

Menukaart oplossingsrichtingen: jonge aanwas en toekomst

Tijdens de verkennende gesprekken met de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA), de Raad voor Rechtsbijstand (Raad) en de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) zijn er diverse oplossingsrichtingen op tafel gekomen om de jonge aanwas in de sociale advocatuur te versterken en om ervoor te zorgen dat ook in de toekomst voldoende sociaal advocaten werkzaam zijn in het stelsel. Zo kunnen de meest kwetsbare mensen in onze samenleving blijven rekenen op kwalitatief goede rechtsbijstand. Per thema zet ik hieronder een menukaart uiteen met verschillende mogelijkheden die zouden kunnen bijdragen aan de versterking van de sociale advocatuur. Ik benadruk nogmaals dat dit een levend document is. Een aantal initiatieven van de menukaart bestaan al en wil ik voortzetten. Verder heb ik bij een verscheidene oplossingsrichtingen aangegeven waarmee ik op korte termijn mee aan de slag ga. Daarnaast ga ik de komende periode gebruiken om aan de hand van de menukaart enkele verkende ideeën verder uit te werken in nauw overleg met de betrokken partijen.

De thema's zijn:

- I. Beroepsopleiding advocatuur
- II. Onderwijs
- III. Vergoedingen
- IV. Kwaliteit
- V. Innovatie
- VI. Maatschappelijke bijdrage
- VII. Lange termijn projecten/stelstelverandering

I. Beroepsopleiding Advocatuur

Iedere advocaat in Nederland dient zich gedurende zijn of haar gehele carrière te blijven ontwikkelen. In de eerste drie jaar is de advocaat-stagiair verplicht – na de rechtenstudie – de driejarige beroepsopleiding voor de advocatuur te volgen. De opleiding heeft tot doel advocaat-stagiairs op te leiden tot zelfstandige, deskundige en toekomstbestendige advocaten, waardoor ze optimaal kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de advocatuur.

Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten

Op dit moment loopt de subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten 2022 en is er voor 166 advocaat-stagiairs gebruik van gemaakt.¹ Evaluatie heeft laten zien dat deze aanwas verspreid is over de regio's en de rechtsgebieden. Wel zijn er signalen dat er advocatenkantoren zijn die het financieel niet kunnen bolwerken om een advocaat-stagiair aan te nemen. Voor het vervolg wordt bekeken hoe ook de maatschappelijke bijdrage van de advocatuur hier een rol kan spelen. Voor 2023 heb ik de Raad gevraagd om de subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten wederom te verlengen nu het subsidieplafond van de huidige regeling bijna is bereikt.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

Aandacht voor sociale advocatuur in de beroepsopleiding

Tijdens het onderdeel "Ethiek" dat in het eerste jaar van de beroepsopleiding advocatuur wordt gegeven, wordt onder meer aandacht besteed aan de sociale advocatuur en de systematiek van de Wet op de rechtsbijstand. Ook in de toekomst zal in de beroepsopleiding advocatuur aandacht blijven bestaan voor de sociale advocatuur.

Verkortened beroepsopleiding voor zij-instromers

Naast de instroom vanuit het onderwijs voor de oplossing van een arbeidstekort, kan volgens het Panteia onderzoek² ook gekeken worden naar zij-instroom. Het moet aantrekkelijker worden om sociaal advocaat te worden voor mensen met ruime (sociaal) juridische ervaring. In dit geval zou die zij-instroom in theorie bijvoorbeeld vanuit de commerciële advocatuur kunnen komen. Maar ik denk ook aan medewerkers van het Juridisch Loket of rechters die een overstap naar de sociale advocatuur overwegen. De NOvA is verantwoordelijk voor de beroepsopleiding. Ik ga in gesprek met de NOvA om te bezien wat er in de Beroepsopleiding advocatuur mogelijk is voor potentiële zij-instromers.

II. Onderwijs

Het stimuleren van de jonge aanwas voor de sociale advocatuur begint wat mij betreft bij scholieren en studenten. Onder studenten heerst een overwegend negatief imago van de sociale advocatuur.³ Uit het Panteia rapport volgt een aantal aanbevelingen om de sociale advocatuur meer onder de aandacht te brengen tijdens de studie. Daarbij moet vooral aandacht uitgaan naar de dagelijkse praktijk van de werkzaamheden van sociaal advocaten.

Gastcolleges

Uit gesprekken met de Raad is gebleken dat zij goede contacten onderhouden met verschillende universiteiten en dat zij geregeld gastcolleges geven. De Raad heeft onder andere een samenwerking opgezet met de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), waarbij onder andere een minor Legal Tech wordt verzorgd met

¹ In 2021 is de eerdere subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten gestart. Het subsidieplafond werd bereikt. In totaal is 175 keer gebruik gemaakt van deze regeling.

² Onderzoeksbureau Panteia, *De arbeidsmarkt voor de Sociale Advocatuur*, Zoetermeer, augustus 2022.

³ Rechtenstudenten (n=267) geven het imago van de sociale advocatuur op een schaal van 1 tot 10 gemiddeld een 5,4. Bovendien geven ze aan dat hun medestudenten het imago van de sociale advocatuur gemiddeld met een 4,9 beoordelen.

medewerking van sociaal advocaten en cases uit de sociale advocatuur. Ook kunnen studenten aan het Honours Law college hun afstudeeronderzoek bij de Raad doen. Ook is er een samenwerking opgezet met de Universiteit van Amsterdam (UvA), waarbij in bestaande vakken aandacht wordt gegeven aan het stelsel van de gesubsidieerde rechtsbijstand en de sociale advocatuur.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

De NOvA heeft ook contact gelegd met verschillende universiteiten en geeft gastcolleges. Zo heeft de NOvA in Tilburg op de universiteit en hogeschool gastcolleges gegeven, en tevens aan de EUR en Universiteit Utrecht. Verder geven leden van de VSAN geregeld gastcolleges op universiteiten waarin zij vertellen over de dagelijkse werkzaamheden van een sociaal advocaat. Ik moedig de Raad, NOvA en VSAN aan om hun werk op dit gebied voort te zetten. Daarnaast zou het goed zijn als de gastcolleges niet alleen plaatsvinden op universiteiten, maar ook op het hbo en wellicht al op middelbare scholen. Volgens het Panteia rapport kan dat de overgang van het hbo en de middelbare school naar de universiteit bevorderen.

Verder geven ambtenaren van mijn ministerie zelf ook gastcolleges over wat het ministerie doet ten behoeve van de sociale advocatuur. Goede ervaringen zijn opgedaan met een gastcollege op het University College Utrecht en nog voor de zomer zal een gastcollege op de Hogeschool Leiden worden gegeven aan eerstejaars rechtenstudenten.

Studierichting sociaal recht en leerstoel toegang tot het recht

Voorts beveelt het Panteia rapport aan om 'sociaal recht' weer als aparte studierichting aan te bieden op de universiteit. Ik ga op korte termijn met universiteiten en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de mogelijkheid onderzoeken van een studierichting sociaal recht. Daarnaast werd tot 2019 de leerstoel Sociale rechtshulp ingevuld door Mies Westerveld. Op dit moment onderzoekt de Raad het instellen van een leerstoel toegang tot het recht in een lerend stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Ik betrek dit ook bij de gesprekken die ik met universiteiten en het ministerie van OCW wil gaan voeren.

III. Vergoedingen

Uit het Panteia-rapport volgt dat zowel voor nieuwe sociaal advocaten als huidige sociaal advocaten de financiële vergoedingen het belangrijkste probleem punt blijven. De vergoeding per uur is in de meeste gevallen minder dan de helft van het tarief dat een advocaat bij een commercieel kantoor krijgt, aldus het rapport.

Herijking

De onderzoekers bevelen aan dat de per 1 januari 2022 ingezette verhoging in uren een structureel karakter zal moeten krijgen en de komende jaren moeten worden doorgezet. Van een structureel karakter is al sprake. Met de invoering van scenario 1 van de commissie-Van der Meer per 1 januari 2022 zijn de vergoedingen voor sociaal advocaten, mediators en bijzonder curatoren structureel verbeterd.

De commissie-Van der Meer heeft daarnaast ook al aanbevolen een systeem voor een periodieke evaluatie van het vergoedingstelsel te creëren. De commissie-Van der Meer heeft ook aanbevolen dat een deugdelijk gespecificeerde

urenverantwoording wordt meegezonden als voorwaarde voor de vaststelling van de vergoedingen. Ik betrek deze aanbevelingen momenteel bij de verdere vernieuwing van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Indexering

De vergoedingsmethodiek van sociaal-advocaten is globaal dat ieder type zaak een vastgesteld puntenaantal heeft. Daarnaast worden er extra punten toegekend aan specifieke onderdelen. Er kan ook puntenaftrek zijn. Ieder punt heeft een waarde die jaarlijks wordt vastgesteld (geïndexeerd). Zowel vanuit de NOvA als de VSAN is aandacht gevraagd voor de wijze waarop wordt geïndexeerd. De huidige wijze van indexering op basis van artikel 3 Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 is gebaseerd op een formule van de indexcijfers voor Cao-lonen, productiviteit en de consumentenprijsindex (CPI) uit het tweede jaar voorafgaand aan het jaar waarin de gewijzigde bedragen zullen gelden (t-2). Het bezwaar is dat als gevolg hiervan de indexering een jaar zou achterlopen, en zelfs twee jaar als je kijkt naar hoelang een zaak gemiddeld duurt en wanneer deze wordt gedeclareerd (declaratieritme). Daarnaast zou het indexeringspercentage door de gehanteerde formule altijd achterblijven bij de consumentenprijsindex (CPI). Op dit moment zet ik alle feiten over de huidige indexeringsystematiek op een rij. Ik kom hier in de volgende voortgangsrapportage rechtsbijstand, die voor de zomer aan uw Kamer wordt gestuurd, op terug.

Datum
30 maart 2023
Ons kenmerk
4573432

Hoofdelijke omslag NOvA

Alle advocaten die staan ingeschreven op het tableau zijn gehouden tot een financiële bijdrage aan de NOvA. De hoogte van de financiële bijdrage is afhankelijk van het bruto-inkomen. Advocaten die in lage categorie 2 (tot € 40.000) vallen, betalen minder dan advocaten in categorie 1. De lage categorie is automatisch van toepassing op advocaten die in totaal minder dan drie jaar op het tableau staan ingeschreven. De NOvA heeft mij laten weten welwillend tegenover het idee te staan om te onderzoeken of bijvoorbeeld extra categorieën kunnen worden gehanteerd, die meer recht doen aan het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dienen te dragen.

Impact op rechtsbijstand bij nieuwe wetgeving met betrekking tot vergoedingen

Verder vind ik het belangrijk dat bij het ontwikkelen van nieuwe wetgeving steeds aandacht is voor de eventuele gevolgen op rechtsbijstand. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van nieuwe wetgeving moet al duidelijk zijn of er extra kosten voor rechtsbijstand te verwachten zijn en daarvoor moet een passende vergoeding worden geregeld. In de contourennota rechtsbijstand van 9 november 2018⁴ is het kabinetsbeleid uitgesproken om bij nieuwe wetgeving het effect daarvan op het beroep op rechtsbijstand mee te nemen. De kosten voor rechtsbijstand liggen bij het departement dat het beleid maakt. Een recent voorbeeld hiervan is de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz). Deze is per 1 januari 2020 in werking getreden en de impact op rechtsbijstand is daarbij goed in kaart gebracht.

Systematiek urenregistratie

De Raad werkt aan een systematiek voor het in kaart brengen van de

⁴ Kamerstukken II 2018/19, 31 753, nr. 155.

urenbesteding door sociaal advocaten en mediators. De data die hieruit voortkomen, gebruikt het Kenniscentrum om de urenbesteding te monitoren en de daadwerkelijk bestede uren in kaart te brengen. Deze informatie vormt een belangrijke input bij de herijking van de vergoedingen. Inmiddels verkennen de Raad en het Kenniscentrum samen met de NOvA hoe de eerste experimentele stappen hiertoe gezet kunnen worden.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

Inzet paralegals

Al sinds 2021 heeft de Raad in de inschrijvingsvoorwaarden de mogelijkheid voor advocaten opgenomen om paralegals met minimaal een vierjarige juridische hbo-opleiding rechten/sociaal juridische dienstverlening, of een juridische wo-bachelor opleiding onder voorwaarden werkzaamheden te laten verrichten in een toevoeging. Het onderzoek⁵ laat zien dat de inzet van paralegals mogelijkheden biedt voor een meer efficiënte bedrijfsvoering van advocatenkantoren. De mogelijkheid van het inzetten van paralegals wil ik ook in de toekomst behouden. Daarbij heb ik wel signalen opgevangen dat niet alle sociale kantoren gebruik maken van deze mogelijkheid omdat zij het aannemen van een paralegal financieel niet aankunnen.

IV. Kwaliteit

Uit het Panteia rapport komt naar voren dat de specialisatievereisten, die bedoeld zijn om de kwaliteit van de sociale advocatuur te waarborgen, voor advocaten juist een reden kunnen zijn om binnen een aantal rechtsgebieden met zaken op toevoeging te stoppen.

Vereenvoudigen/aansluiten specialisatievereisten Raad en NOvA

Als oplossingsrichting wordt aanbevolen om te kijken naar het vereenvoudigen van de specialisatievereisten. Op dit moment worden de inschrijvingsvoorwaarden van de Raad elk jaar besproken met de NOvA, maar de specialisatievereisten van de Raad en de NOvA kunnen voor specifieke rechtsgebieden toch afwijken. Dat brengt mee dat sociaal advocaten moeten voldoen aan twee verschillende, maar ook deels overlappende, specialisatievereisten. De NOvA en de Raad hebben laten weten dat vereenvoudigen van specialisatievereisten niet zonder inboeten op kwaliteit kan. Wel zien zij mogelijkheden om de specialisatievereisten op termijn nog beter op elkaar af te stemmen. Binnen de advocatuur bestaat daar volgens de NOvA de behoefte voor. De nieuwe Beroepsopleiding Advocaten voorziet bovendien al in een gedeelte van de opleidingseisen die de Raad stelt (via de inschrijvingsvoorwaarden). Dit is met name van belang voor sociaal advocaten, die daardoor makkelijker tot het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand kunnen toetreden.

Daarnaast wil ik dat ook advocaat-stagiaires van kantoren zonder of met een kleine toevoegingspraktijk, tijdens hun advocaat-stage kunnen deelnemen aan de gesubsidieerde rechtsbijstand. Daarom heb ik aan de Raad en de NOvA gevraagd te onderzoeken hoe zij de inschrijvingsvoorwaarden, met inachtneming van de

⁵ Pro Facto – Rijksuniversiteit Groningen, *De inzet van paralegals in de gesubsidieerde advocatuur*, Groningen, 27 oktober 2021.

borging van kwaliteit, hierop kunnen aanpassen. Hier is ook een link met de in het Coalitieakkoord genoemde maatschappelijke bijdrage van de advocatuur.⁶

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Versterking samenwerking eerste en tweede lijn

Kwaliteit zit hem niet alleen in het stellen van specialisatievereisten. Ook kortere lijnen met eerstelijnsinstanties bieden kwalitatieve dienstverlening aan de rechtzoekende. De geleerde lessen uit de pilot 'Samenwerking in de eerste lijn rechtsbijstand' moeten leiden tot betere samenwerking tussen het Juridisch Loket, sociaal raadsliden en sociaal advocaten. Bijkomend voordeel van deze betere samenwerking is dat het voor juristen in de eerste lijn makkelijker wordt om door te stromen naar de sociale advocatuur, zoals dat in het verleden gebruikelijk was bij de toenmalige bureaus voor de rechtshulp.

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

V. Innovatie

De conclusie en aanbeveling van de onderzoekers van Panteia is om door te gaan met de huidige conventionele arbeidsmarktmaatregelen en ze waar mogelijk te intensiveren, maar om vooral 'out of the box' te denken. Samenwerking tussen sociaal advocatenkantoren en innovatie in de bedrijfsvoering van sociaal advocatenkantoren is nodig om het enorme probleem dat, in de vorm van een tekort aan sociaal advocaten, dreigt te ontstaan het hoofd te bieden.

De sector zal de oplossingen in de richting van bedrijfsvoering en samenwerking op korte termijn verder moeten concretiseren. Hoe deze hoogst noodzakelijke exercitie vorm te geven, valt buiten scope van het onderzoek. Ten aanzien van innovatie zijn de volgende opties in kaart gebracht.

Dashboard "Aanbod"

Het Kenniscentrum⁷ verzamelt, analyseert en deelt kennis en data over het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Het Kenniscentrum gaat in de toekomst meer gegevens over verschillende onderwerpen binnen het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand publiceren.

Het Kenniscentrum heeft in afstemming met de NOvA het dashboard "Aanbod" ontwikkeld. Dit digitale dashboard bevat informatie over de volgende thema's:

1. trends in het aantal advocaten dat binnen het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand actief is;
2. trends in afstanden tussen burgers die een toevoeging krijgen en advocaten;
3. verdeling van vraag naar en aanbod van gesubsidieerde rechtsbijstand over Nederland;
4. trends in kantoor grootte van advocaten.

Voor elk genoemd thema is het mogelijk verder in te zoomen op hoofdrechtsgebieden of sub rechtsgebieden. Het dashboard is een belangrijk

⁶ Coalitieakkoord 2021-2025 (VVD, D66, CDA, ChristenUnie), *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*, 15 december 2021.

⁷ Het Kenniscentrum valt formeel gezien onder de Raad, maar het is een Kenniscentrum ten behoeve van de partijen in het stelsel, waaronder ook mijn ministerie, het Juridisch Loket, de NOvA en mediators.

instrument om de in- en uitstroom van advocaten nauwkeurig te monitoren en mogelijke acute tekorten in het aanbod te signaleren. Hierdoor kan gericht beleid worden ontwikkeld.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Entry-exit instrument

Het Kenniscentrum laat dit jaar een instrument ontwikkelen waarmee de motieven en drijfveren van advocaten die zich in- en uitschrijven bij de Raad systematisch kunnen worden geïnventariseerd. Ook de NOvA wordt hierbij betrokken. De verkregen inzichten kunnen bijdragen aan het versterken van de verbinding tussen sociaal advocaten en het stelsel.

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

Stimuleren samenwerking sociaal advocaten

De onderzoekers van Panteia bevelen aan om te kijken naar sociale innovatie om de kosten te verlagen. Dit kan bijvoorbeeld door samenwerking tussen kantoren en advocaten om de kosten te drukken: bijvoorbeeld de begeleiding van advocaat-stagiaires. Als kantoren vaker als een collectief opereren, hebben zij meer financiële slagkracht en kunnen zij risico's spreiden. Ik denk daarbij aan twee patronen van verschillende kantoren die samen één advocaat-stagiaire begeleiden. Zie ook onder het thema 'Lange termijn projecten/stelselveranderingen'.

Innovatie voor sociale advocatuur en mediation

De Raad werkt samen met de VSAN, NOvA en Mediatorsfederatie Nederland om het duurzaam ondernemen in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand te stimuleren. "Innovatie voor sociale advocatuur en mediation" is een traject voor en door sociaal advocaten en mediators. Veel rechtsbijstandsverleners werken hier zelf actief aan. Binnen het traject worden activiteiten georganiseerd, informatie gedeeld en inspireren professionals elkaar door het delen van goede voorbeelden.

Daarnaast onderzoekt de Raad momenteel of het mogelijk is om licenties voor juridische databases grootschalig in te kopen en met korting aan te bieden aan sociaal advocaten. Zij kunnen dit soort licenties vaak zelf niet financieel bolwerken, terwijl het wel bijdraagt aan het verlenen van kwalitatief goed rechtsbijstand.

VI. Maatschappelijke bijdrage

Een van de doelen uit het coalitieakkoord is een substantiële maatschappelijke bijdrage van de gehele advocatuur. Te denken valt aan de volgende initiatieven en maatregelen:

Maatschappelijk paspoort

Om in beeld te brengen wat de maatschappelijke bijdrage is die de gehele balie levert, heeft de NOvA in februari 2023 een enquête uitgezet. 1255 advocaten hebben daaraan meegedaan. Ongeveer de helft van deze advocaten heeft geantwoord een voorstander te zijn van meer samenwerking tussen advocatenkantoren met en zonder een toevoegingspraktijk. De resultaten laten zien dat advocaten op verschillende manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Bijna de helft van de deelnemende advocaten verleende het afgelopen jaar kosteloze rechtsbijstand aan personen. Een kwart verleent kosteloze

rechtsbijstand aan niet-gouvernementele organisaties, mkb en startups. Daarnaast besteedde drie op de tien meer dan 50 uur er jaar aan onder meer het geven van onderwijs, vrijwilligersactiviteiten bij verschillende organisaties en het schrijven van wetenschappelijke artikelen. Over de resultaten van de enquête ga ik op korte termijn met de NOvA in gesprek.

Detachering bij sociaal advocatenkantoor

Sinds enige tijd bestaan er detachingsprogramma's waarbij advocaat-stagiaires van commerciële advocatenkantoren voor ten minste een maand gedetacheerd worden naar een sociaal advocatenkantoor. Dit biedt advocaat-stagiaires de kans om zich onder meer breder te ontwikkelen als advocaat en zittingservaring op te doen. Detachering naar de sociale advocatuur creëert meer interesse en waardering voor de sociale advocatuur en verbetert de samenwerking tussen de twee kantoren.

Ik ben blij met het bestaan van dit soort programma's en moedig andere advocatenkantoren aan vergelijkbare programma's op te starten. Daarbij kan ook gedacht worden aan de detachering van ervaren advocaten naar de sociale advocatuur. Ik besef echter wel dat dit soort programma's alleen op basis van vrijwilligheid kunnen bestaan. Een verplichting tot detachering (tijdens de stage) zou mogelijk een (te grote) belasting opleveren voor de sociale kantoren.

Ondersteuning rechtswinkels

Recent is de Nederlandse Vereniging voor Rechtswinkels (NVR) opgericht. Dit is een landelijk initiatief vanuit de Amsterdam Law Hub van de UvA dat is opgericht met financiering van mijn ministerie en Stichting Allemansrecht. Het doel van de NVR is om rechtswinkels en soortgelijke organisaties te verenigen, om een sterkere stem naar de landelijke politiek en beleidsmakers toe te vormen en de dienstverlening van rechtswinkels verder te professionaliseren. Rechtswinkels vormen een laagdrempelige toegang tot het recht en bieden studenten de mogelijkheid om praktijkervaring op te doen binnen het sociaal recht. Advocatenkantoren zouden ondersteuning kunnen bieden aan rechtswinkels. Bijvoorbeeld door het geven van cursussen voor medewerkers van rechtswinkels, advocaat-stagiaires laten meelopen, het geven van advies en bij ingewikkelde zaken fungeren als tweede lijn.

Samenwerking sociale en commerciële advocatenkantoren

Er bestaan al verschillende vormen van samenwerking tussen sociale en commerciële advocatenkantoren. Een voorbeeld daarvan is Stichting Je Goed Recht die zich ten doel heeft gesteld het verbeteren van de toegang tot sociale rechtshulp in Rotterdam. De stichting verleent laagdrempelige eerstelijns rechtshulp (spreekuren in de wijk) met een makkelijke toegang tot de tweedelijns rechtshulp (advocaten). Het is een breed gedragen plan waarbij sociale advocatuur, commerciële advocatenkantoren, de Rotterdamse Orde van Advocaten, universiteiten en studenten samenwerken.

Bibliotheken en PO-punten

Een andere manier waarop commerciële advocatenkantoren een bijdrage kunnen leveren aan de sociale advocatuur is door het openstellen van kantoorbibliotheken. Met sociaal advocaten kan worden afgesproken dat zij gratis

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

of tegen gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van de faciliteiten van de bibliotheek van een groot advocatenkantoor. Een goed en recent voorbeeld hiervan is de Praktizijns sociëteit. De Praktizijns sociëteit vervult een belangrijke rol in de informatievoorziening en ondersteuning van de advocatuur. Speciaal voor sociaal advocaten is een project opgezet middels een korting op het lidmaatschap. Op eenzelfde manier kunnen ook cursussen ten behoeve van de permanente opleiding opengesteld worden voor sociaal advocaten. Dit soort initiatieven lopen al en ik verwacht hier op korte termijn een toename van.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432

Fonds sociale advocatuur

Een speciaal fonds creëren ten behoeve van de sociale advocatuur sluit aan bij de gelijklopende aanbeveling van Panteia. Commerciële advocatenkantoren zouden een maandelijks, jaarlijkse of eenmalige financiële bijdrage aan het fonds kunnen doen. Mijn gedachte bij het fonds is dat daarmee financiële bijdrage worden geleverd aan de sociale advocatuur. Ik ga dit idee verder verkennen.

VII. Lange termijn projecten/stelselveranderingen

Uit het rapport van Panteia blijkt dat advocaten in het stelsel weinig zicht hebben op een goede pensioenvoorziening en geen ruimte (in geld en in tijd) hebben om te investeren in innovatie. Dit laatste geldt ook voor het aannemen van advocaat-stagiaires. Voor de lange termijn ga ik de volgende richtingen verder verkennen.

Advocaten in loondienst en alternatieve bedrijfsstructuren

Een constructie van advocaten in loondienst (eventueel via een stichting) kan een goed basaal inkomen en pensioenvoorziening garanderen en ruimte creëren voor investeringen en innovaties. Een dergelijke constructie zou kunnen botsen met de kernwaarden van de advocatuur zoals de onafhankelijkheid en partijdigheid.

Zoals bekend bij uw Kamer onderzoekt het WODC op dit moment ook de werking van alternatieve bedrijfsstructuren binnen de advocatuur en het effect daarvan op de kernwaarden van de advocatuur. De resultaten van dit onderzoek worden rond de zomer van 2023 verwacht.

De komende tijd ga ik de wenselijkheid van dit idee verder verkennen en in beeld brengen welke waarborgen er nodig zijn om de advocaat in loondienst binnen het stelsel een plek te kunnen geven. Ik neem de resultaten van het WODC-onderzoek hierin mee, voor zover deze daartoe aanleiding geven.

Wisselwerking togaberoepen

In de gesprekken met de NOvA, VSAN en Raad over het plan van aanpak is benadrukt om niet verkokerd naar de sociale advocatuur te kijken. Het rechtsbestel heeft een integrale benadering, waarbij de verbanden tussen de togaberoepen en – wellicht in iets mindere mate – andere juridische beroepen en verhoudingen tot elkaar, wordt meegenomen. Deze wisselwerking zou ook gezien kunnen worden in het licht van doorgroeimogelijkheden en opleidingen en hoe die beter op elkaar kunnen aansluiten. Het rapport van Panteia laat zien dat iemand die eenmaal sociaal advocaat is, niet bezig is met doorstroming. Het beroep van sociaal advocaat kan veel interessanter worden voor studenten, net-afgestudeerde juristen én zij-instromers, als er meer zicht bestaat op toekomstmogelijkheden binnen het gehele rechtsbestel.

Deze integrale benadering sluit aan bij wat ik voorsta omtrent de versterking van de toegang tot het recht in het algemeen. Ik ga verkennen hoe de ideeën zoals hiervoor omschreven concreter gemaakt kunnen worden.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
30 maart 2023

Ons kenmerk
4573432